

Boieri de țară, atestați documentar în mod cert la sfârșitul secolului al XV-lea, existând probabil încă de la începutul secolului al XIV-lea, înainte de constituirea statului feudal Țara Românească, când au dat pe Baldovin Mărăcine, ce „devenise cam pe la 1320 Beaudoin marquis de Ronsard”¹ — Goleștii au jucat timp de patru veacuri un rol de prim rang în zbuciumata istorie a țării noastre.

Înalți demnitari, slujindu-și cu credință domnia, cu prețul, uneori, al sacrificiului suprem (Radu Furcoviici-salvatorul visteriei lui Radu Paisie, Ivașcu logofăt Goleșcu și Albu Clucer — pentru secolul al XVI-lea), pricepuți dregători amestecați în intrigile de la curte, situați în capul partidei Bălenilor în luptă cu Cantacuzinii (Stroie Leurdeanu), conducători al partidei ce se străduia să înlăture proaspătul regim fanariot ce a urmat lui C. Brincoveanu și St. Cantacuzino (Spătarul Radu Goleșcu), militanți de frunte pentru propășirea culturii naționale (Iordache și Dinicu Goleșcu), Goleștii încetează de a mai juca un rol major în istoria țării, odată cu stingerea strălucitei generații a revoluționarilor și unioniștilor care a contribuit atât de mult la formarea unui stat românesc, unitar și independent.

Stabiliți în Goleștii din Podgoria Muscelului, de unde și-au luat de fiecare dată numele pînă când s-au stins în linie bărbătească², acești bărbați și-au desfășurat o mare parte a activității politice și culturale în orașul București.

Ei locuiau în mahalaua Goleșcului, probabil din secolul al XVI-lea și, în mod cert, în veacul al XVII-lea³.

Baldovin Pircălabul, primul dintre Golești, menționat în documentele epocii, era un boier bogat, de vreme ce dădea rudei sale Chindea, la nuntă, o zestre pe care Gh. I. Ionescu-Gion o considera caracteristică marilor boieri bucureșteni de la începutul acestui minumat secol XVI⁴. Ivașcu logofăt Goleșcu, viteazul de la Jiliste, unde fratele său va plăti cu viața credința față de domn, avea o proprietate pe malul Dimboviței

¹ G. I. Ionescu-Gion, *Istoria Bucureștilor*, București, 1898, p. 671.

² S-au continuat prin Brincoveni, Leurdeni și Știrbel.

³ Ionescu-Gion, op. cit., p. 331.

⁴ *Ibidem*, pag. 671—672. Chindea primea de zestre: „6000 de aspri și 4 cai și buți cu vin, și un brîu de argint cu preț de 3.000 de aspri și o sabie ferecată cu un preț de 2.000 de aspri, și inele de aur 4, și cafthane de ciatma 2, și 2 pahare de argint, și linguri de argint, și dulame de postav 7, și cămăși bune 4, și un car cu 8 telegari, și un plug cu fere și cu 24 de boi, și vaci cu lapte 12, și lepe cu mînji 12, și oi 150, și porci 50, și mîci de stupi 50, și cafthane 22 și un cal

pină la satul Greci, pe care o vinde în 1572 lui Alexandru Vodă (1566—1577) pentru că acesta urma să o dea „mănăstirii Sfînta Troiță. Alexandru Vodă Mircea a zidit mănăstirea Radu Vodă (n.n.) în urma unei bătălii norocoase pe care a cîștigat-o acolo pe coline și cîmpurile înconjurătoare ale Sfîntei Troițe în contra lui Vintilă Vornicul și Dumbravă Vornicul”⁵. Bătălia e cîștigată grație ajutorului trimis de fratele său Petru-Șchiopul din Moldova, cit și unei părți a boierilor țării „în frunte cu Ivașcu Goleșcu”⁶.

În viața Bucureștilor din epoca lui Matei Basarab a fost foarte comentat procesul dintre Maria, fata lui Ivașcu Vornicul și soțul său Vasile Spătarul⁷.

Un rol aparte, atît în viața țării, cit și a Bucureștilor l-a jucat vestitul Stroie Leurdeanu. El ocupă un rol însemnat în viața politică a Țării Românești fiind conducătorul partidei Bălenilor și deci, adversar hotărît al Cantacuzinilor.

„Stroie Leurdeanu ș-avea casa, lângă biserica Sf. Ioan cel Mare⁸, cu care la 1677 are ceartă” pentru dreptul de a lua apă din gîrlă, trecînd pe locurile mănăstirii. Procesul se judecă înaintea lui Vilcu Vistierul și lui Crețulescu Radu care-l împacă⁹. Această biserică „azi dărmată se afla pe locul unde e azi C.E.C.

Mare vistier, în timpul domniei lui Matei Basarab, căsătorit cu Vișa din neamul Goleștilor, ce era rudă cu domnul, Stroie ocupa un rol de seamă în ierarhia politică a vremii. Matei, neavînd copii se părea că va lăsa ca succesor pe Eustratie logofătul fiul lui Stroie, ceea ce însemna o nouă întărire a poziției deja de invidiat a vistierului Leurdeanu. Iată, un motiv în plus pentru care adversarii lui căutau să-l compromită cu orice preț. De aceea, inclinăm să credem că la 1652, cînd Stroie Leurdeanu este dat în judecată împreună cu Radu din Fărcaș, vistier al doilea, și cu Tudor Cămărașu, domnitorul a trebuit să facă acest lucru silit de o mare parte din boierii din partidul advers, care nu doreau consolidarea poziției lui Stroie.

Nu vrem să spunem, că Stroie și subalternii lui n-au furat din vistieria statului; n-ar fi fost nici primii, nici ultimii dregători cu asemenea înțeleșniciri, dar nu vedem rostul ca un înalt demnitar cu experiență să spargă o singură ladă cu 85 pungi a 500 de taleri¹⁰ cînd ar fi putut să-și însușească banii înainte de a-i pune în lăzi.

Deși, la 1652 „noi boierii și toată țara”¹¹ îi dovedește „furi fătîșaiți și de cămară și de vistierie și de haraciu și banii cei trimiși la Țarigrad”¹²,

bun, și buți de vin 4, și caftane de cotiră 1, și alt caftan de mătă, și iară buți cu vin 4, și cal 1, și haine cu ranțuri 2, și dulămi 4, și cămași 2 și cai 2, și un caftan de mincasi, și altul de lonir, și cai 2, și buți 2, și aspri 300, și 1 cămașă, de fir, și alta de mătase 1. Toate aceste lucruri și bogății erau de pus și de păstrat prin case, pivnițe, grajduri și alte nămeștii”.

⁵ G. I. Ionescu, op. cit., p. 245.

⁶ Ibidem.

⁷ Aug. Treboniu Laurian și Nic. Bălcescu, Magazin istoric pentru Dacia, Tom. I. Buc. 1845, p. 206.

⁸ N. Iorga, Istoria Bucureștilor, București, 1939, p. 86.

⁹ Ionescu-Gion, op. cit., pag. 197, 198.

¹⁰ Aug. Treboniu Laurian și Nic. Bălcescu, Magazin istoric pentru Dacia, Tom. I, p. 126 și urm.

¹¹ Idem, p. 127.

¹² Idem, 17, p. 129.

și conform legilor, trebuia să li se taie capetele, banii urmînd să fie puși la loc, domnitorul și Obșteasca Adunare se mulțumesc să-i blesteme cumplit, atît pe ei, cit și pe cei ce le-ar mai da slujbe¹³.

Că în joc era o problemă politică, nu soarta finanțelor țării, o dovedește faptul că succesorul lui Stroie Leurdeanu la visterie l-a întrecut în venalitate cauzînd și grăbind ridicarea seimenilor.

Cu ocazia răscoalei seimenilor și dorobanților, care a avut un pronunțat caracter antibolieresc au fost atacate și casele marelui logofăt Stroie Leurdeanu de lingă biserica Sf. Ioan din mahalaua Tabacilor¹⁴. Dispunem de cîteva amănunte de la noua soție a lui Stroie Ilina logofeteasa care, referindu-se la jefuirea caselor lor din București scrie: „întîmplîndu-ni-să fugă și pribegie aici în Țara Ungurească, în cetatea Brașovului pentru zavistia darabanilor și a seimenilor, carii se-au ridicat asupra a tot neamul bolieresc cu mare vrăjmășie, pentru care mulți din boieri a și perit... am scăpat aici în cetatea Brașovului, dempreună cu boierul meu Stroie Logofătul și cu coconii dumnealui, numai cu trupurile, iar alt mult puțin ce am avut eu și boierul meu Stroie Logofăt, ne-au luat tot și ne-au jefuit și den București și de pre la casele noastre de la țară nimic nu ne-au rămas”¹⁵. O confirmare în plus o aduc surorile Iliei, jupînesele Calea și Stana, într-un zapis din 15 decembrie 1655 în care se spune că: „dorobanții și seimenii cînd s-au sculat asupra boierilor țării atuncea au luat și au jefuit tot ce au avut sora noastră... sate, țigani, haine, scule, dobitoace și alte dechise de casă”¹⁶.

Nu ne mai oprim asupra rolului pe care l-a jucat la omorîrea postelnicului C. Cantacuzino (20.XII.1664) pe cînd era caimacanul lui Grigore Ghica — plecat cu turea la asediul cetății Uyvar — la pedepsirea lui în urma procesului de reabilitare intentat de Cantacuzini la 20 aprilie 1669 sub Antonie Vodă din Popești, la călugărirea lui forțată la Snagov, cînd punîndu-i-se nume de monah Silvestru, l-a preferat pe cel de Mohamet¹⁷.

Spătarul Radu Golescu face o strălucită carieră politică în vremea lui Constantin Vodă Brîncoveanu și rămîne celebru prin situarea în fruntea mișcării de lichidare a proaspătului regim fanariot ce se instaurase prin persoana lui Nicolae Mavrocordat.

La moartea lui Șerban Cantacuzino „sfatul și toată adunarea boierimii au trimis pe Preda Brătășanu vel pitar i Radu Golescu de l-au poftit”¹⁸ pe Constantin Brîncoveanu să preia domnia Țării Românești.

Radu Golescu va îndeplini sarcini foarte diverse de la treburile particulare ale domnului — zidirea mănăstirii Brîncoveni¹⁹, procurarea a 60.000 bucăți șindrilă pentru foșoarele din vile de la Pitești²⁰ pînă

¹³ Ibidem.

¹⁴ Paul Cernovodeanu, *Răscoala seimenilor și dorobanților din București la 1655*, p. 34—35.

¹⁵ Idem, pag. 38.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Nic. Bălcescu, *Postelnicul Constantin Cantacuzino, Magazin istoric pentru Dacia*, Tom. I, 1845, pag. 380, și urm.

¹⁸ Radu vel logofăt Greceanu, *Viața lui Constantin Vodă Brîncoveanu*, Note și cu anexe de Ștefan D. Greceanu, București, 1906, p. 10.

¹⁹ Idem, pag. 93.

²⁰ Ionescu-Gion, op. cit., pag. 138.

la cele de stat — la 1689, aprilie C. Brîncoveanu scrie brașovenilor să-l facă un inel ca cel „ce a trimis cu postelnicul Radu Golescu”²¹, misiunea de-a merge în Moldova, fie la 1693 când își mărita fata cu Constantin Vodă Duca²², fie ca în schimburile obișnuite de solii, ca cea de la 1708, când a plecat la 12 februarie și s-a înapoiat la 20 martie același an²³.

Cele mai delicate misiuni le îndeplinește „pe lângă Heissler pentru a nu mai proteja pe Bălăceanu, protivnicul lui C. Brîncoveanu sau la Poartă pentru a dejuca intrigile lui Toma Cantacuzino pe lângă vizir”²⁴, fie mai ales în București în lipsa domnului care lăsase în fruntea treburilor țării alături cu Stroie Leurdeanu pe Șerban Greceanu și Iane Văcărescu²⁵.

La 1715 octombrie 14 îl găsim în București semnând ca mare logofăt un act emis de Ștefan Cantacuzino²⁶.

La 4 martie 1716 tot la București semnează un act al primului domn din Phanar — Nicolae Mavrocordat de data aceasta în calitate de „vel spătar”²⁷.

Cu toate încercările noului domn fanariot de a-l atrage pe el, ca și pe Cantacuzini, mai mulți boieri, profitând și de ajutorul militar austriac, se constituie într-o grupare antiotomană, condusă de Radu Golescu cu scopul înlăturării noului regim turco-fanariot. La cererea acestei grupări în noaptea de 13—14 noiembrie 1716 „un detașament compus din ostași imperiali și simpatizanți locali, condus de maiorul Pivoda, s-a strecurat pînă în oraș După nimicirea unui grup de armată tătarăsc, cantonat în apropierea Bucureștiului, austriei ajutați de spătarul Radu Golescu pătrund la Curtea Domnească, iau captiv pe domn și familia sa și-l expediază în grabă la Sibiu”²⁸.

Eșecul final al mișcării face ca spătarul Radu Golescu să părăsească pentru totdeauna București, stabilindu-se în Oltenia ocupată de austriei, unde-l găsim la 1723 printre membrii „guvernului oltean”²⁹.

Spătarul Radu Golescu are trei fete, una se mărită cu Nicolae Știrbei cu care va avea un fiu, ce va fi cunoscut ca Banul Golescu, tatăl lui Iordache și Dinicu.

„Încă din 1784 — 1787 îl întâlnim ca spătar făcînd o hotărnicie. La începutul veacului următor purta titlul de vornic și era amestecat într-o mulțime de afaceri, avînd și datorii destule. Se înalță bîv vel vornic în 1807. În 1809 el făcea parte din Divan. În 1815 supt Caragea, Radu Golescu era numai vel ban, încă din 1805 cu acest titlu, el se înfățișase ca

²¹ N. Iorga, *Documente privitoare la Istoria României*, vol. XV al Colecției Hurmuzachi, Partea a II-a, Buc. 1913, pag. 1416.

²² Radu logofăt Greceanu, op. cit., pag. 57.

²³ Idem, pag. 181.

²⁴ V. Drăghiceanu, *Curțile boierești*, I. Golești în *Convorbiri literare* nr. 8, 1913, an. XLVII, p. 731.

²⁵ Radu logofăt Greceanu, op. cit., pag. 125.

²⁶ G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București*, p. 264—266.

²⁷ Idem, p. 267—269.

²⁸ Panait I. Panait, *Aspecte din lupta populației bucureștene împotriva regimului turco-fanariot (1716—1821)*, p. 20—21.

²⁹ N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni către Casa de negoț sibiană Hagi Pop*, București, 1908, p. XLVIII.

epitropul cheltuiitorului boier tânăr Constantin Dudescu. I se zicea Rădocanu. Arăta să fi fost un om isteț, cărturar și priceput în tot felul de daraveri³⁰. Așa îl vedea N. Iorga.

Cunoscut prin înființarea la Golești pe cheltuiala sa a unei bolnițe și a unei școli în limba română pentru copiii satului, amintim din activitatea sa bucurăsteană: cumpărarea unei case de la „copiii răposatului clucer Manolache Lahovari”³¹ la 22 decembrie 1815, cumpărarea unor parcele de pământ pe care a făcut Hanul Roșu, clădire în formă de „U” ce este situată pe lângă Curtea Veche, ulița Șelari și strada Smîrdan³², precum și preocuparea, alături de Constantin Filipescu și Barbu Văcărescu, de a executa lucrări „la riul Dîmbovița, pentru a feri orașul de înecăciune”³³. El arată domnului într-un raport din 22 martie 1814 „cine anume să facă lucrarea și în sama-cui cade cheltuiala”³⁴. Dintre copiii Banului Radu Golescu: Nicolae Ienachi, Gheorghe sau Iordachi și Constantin sau Dinicu, ne oprim numai la ultimii doi, care au jucat un rol de seamă în dezvoltarea învățămîntului și culturii din țara noastră.

Iordachi scoate încă din 1800 o hartă a lumii în grecește, din care nu lipsește, făcută separat, Valahia. Era mare vornic pe vremea lui Ghica Vodă. A sprijinit, ca efor al școalelor, pe Gh. Lazăr în crearea școlii de la Sf. Sava din București. Protestează vehement și cu folos împotriva încercării de reducere a bugetului școlii și fu astfel „apărătorul călduros al așezămintelor de luminare în care era să se făurească viitorul național”³⁵. Lucrările sale manuscrise — Dicționarul limbii române, Dicționar român-elin elin-român, culegerea de proverbe, gramatica (pînă la 1840), satirile și piesele de teatru ce criticau pe boieri și pe domni au fost citite în cercuri restrinse sau au circulat numai în manuscrise. Doar gramatica va vedea lumina tiparului în tipografia lui Eliad³⁶.

Casele sale au fost pe Podul Mogoșoaiei, situate între Biserica Sf. Vasile și Biserica Popa Cosma (ce era așezată mai în spate). Vis-a-vis erau casele Logofătului Alecu Filipescu și banului Barbu Văcărescu. Mai tîrziu a locuit acolo și Barbu Catargiu și au fost casele Pascal. Tot aici a locuit fiul său Al. G. Golescu-Negru în timpul revoluției de la 1848. Casele erau mari, satisfăcînd nu numai nevoile familiei, de vreme ce în septembrie 1837 Curierul lui Eliade anunța: „Supt casele dumnealui dvornicului Iordache Golescu sînt doo prăvălii dădăsupt ca chirle-una cu 5 despărțiri și alta cu trei și să dau și amîndouă împreună și fieșcare deosebit; de aceia cine va fi mușteriu va merge la dumnealui pă Podul Mogoșoaiei să se tocmească”³⁷.

În anul următor sub aceleași case erau „trei apartamenturi de închiriat, unul cu nouă despărțiri, cu grajd, șopron, cuhnie și pivniță, altul

³⁰ Ibidem.

³¹ G. Potra, op. cit., p. 709.

³² Dinu V. Rosetti, Curtea Veche în „București de odinioară”, 1959, Editura științifică p. 149 și 172.

³³ G. Potra, op. cit., p. 683—684.

³⁴ Ibidem.

³⁵ N. Iorga, Studii și documente VIII, p. XLIX.

³⁶ Istoria orașului București, vol. I, p. 215.

³⁷ Curierul românesc, an. VIII, 1837, sept. 29, nr. 30, p. 144.

cu 4 și altul cu 3, care se dau și toate împreună și fieșcare deosebit după trebuința mușterului”³⁸.

Tot în aceste case se arendau moșiile, ca de exemplu — Ghica din Ilfov, aproape de Budești, Leordeni din Muscel sau Neagrași din Vlașca³⁹. Activitatea desfășurată de Dinicu Golescu este mai mult cunoscută. Numele lui e legat de colaborarea cu Tudor Vladimirescu, mai ales în perioada bucureșteană a mișcării. Astfel, se pare că la „Ciorogirla a venit Dinicu Golescu, în haine de arnău, aducând (lui Tudor — n.n.) un înscris asigurator din partea a 77 boieri, inclusiv a celor din Brașov. Dacă vizita lui Dinicu Golescu este probabilă, înmînarea acestui înscris a avut loc, însă, mai târziu la București”⁴⁰. Oricum, printre semnături găsim atît pe Constantin Golescu, cît și pe fratele său Nicolae⁴¹. Nu întîmplător Tudor Vladimirescu închide pe boierii, care vroiau să plece, în casele lui Dinicu Golescu de la Belvedere din marginea Bucureștilor și nu întîmplător el face o serie de călătorii în această vreme, cu asentimentul lui Tudor: la Văcărești — 28 martie, la Cîmpina (din Ploiești avînd plecarea) la 7 martie, și iarăși la Cîmpina, plecînd din București la 2 aprilie⁴².

La 24 aprilie 1821, Tudor Vladimirescu dă lui Dinicu o poruncă adresată vîtafului platului Cîmpinii „să dea liberă trecere pentru un număr de vite ale logofătului Constantin Golescu „avînd nevoie” întru trebuința casii dumsale ca un lucru ce nu este negoț”. Marx însuși îl consideră pe Dinicu pîrtaș „la răscoala Vladimirescului”⁴³.

Între 1812—1815 tot pe Podul Mogoșoaiei, Dinicu va construi un palat trainic, încăpător, acoperit cu „tablă de fier”⁴⁴, ce va juca un rol important în viața politică și culturală a României, atît prin activitatea desfășurată în el de Dinicu, cît și prin transformarea lui ulterioară în palat domnesc. „Tradiția ne păstrează în toată frăgezimea ei, minunarea contemporanilor lui Dinicu Golescu, văzînd clădirea fără seamă pe care o ridicase el în mijlocul Bucureștilor Minunarea contemporanilor ajunge la urechile lui Dinicu în chipul următor: privind casele ce impuneau între altele și printr-un salon nemaipomenit de mare, Radu Golescu, tatăl său, iar fi spus: „Frumos salon, fătul meu! Dar cu ce-o să-l luminezi? Fiul a răspuns cu adînc înțeles: eu clădesc pentru viitorime”⁴⁵. Contemporanii arătau cu mîndrie casa lui, cea mai arătoasă și mai aproape de centrul orașului”⁴⁶.

Nu prin această minunare a contemporanilor a strălucit această casă, ci prin faptul, că „Societatea literară” înființată de Dinicu Golescu,

³⁸ *Idem*, 1838 sept. 14, p. 4.

³⁹ *Idem*, 1834 sept. 1 2, 1837 nov. 11, 1840 ianuarie 9, 1840 februarie 24 și aprilie 11.

⁴⁰ Dan Berindei, Traian Mutașcu, *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, Editura militară, p. 92.

⁴¹ C. D. Aricescu, *Acte justificative la istoria revoluției române de la 1821*, Cralova 1874, p. 132—133.

⁴² Emil Vîrtosu, 1821 — date și fapte noi, Buc. Cartea românească 1932, pag. 42, 52, 74.

⁴³ Karl Marx, *Însemnări despre români*, Editura Acad. R.S.R., Buc. 1964, pag. 118.

⁴⁴ Emil Vîrtosu, *Palatul regelui cum a fost în trecut*, Buc. 1937, pag. XXII.

⁴⁵ Emil Vîrtosu, *op. cit.*, p. XXII.

⁴⁶ *Idem*, p. XXIV.

Ion Eliade Rădulescu și Stancu Căpățâneanu la Golești în anul 1827, ca o reluare a celei din Brașov din 1821, este găzduită acolo. În casa lui Dinicu se țineau adunările societății. Acolo și-a citit gramatica frațele său Iordache, tot acolo se citește și a lui Eliade. Tot acolo s-a pus la cale redactarea primelor ziare din Țara Românească: Fama Lipschii, scos în 1827 de I. M. C. Rosetti și Curierul Românesc redactat de Eliade începând cu anul 1829. Tot în această casă Eliade își citește primele traduceri din Lamartine. El va scrie mai târziu: „Golesco ouvert les vastes salons de son palais a un casino national, a un bibliotheque”⁴⁷.

Golescu era un mare iubitor al muzicii Lăutarilor săi, ca și ai părinților erau vestiți, „Orchestra sa, care a jucat un rol deosebit în dezvoltarea gustului muzical a stat la baza formării primelor noastre muzici militare organizate după înființarea armatei pămîntene”⁴⁸.

La etaj, s-a deschis o librărie de către Walbaum, ce se asociase cu Winterhalder. În cadrul librăriei se afla un cabinet de citire a ziarelor, revistelor și cărților franțuzești și nemțești. Era „un lucru extraordinar să fi văzut mulțimea persoanelor ce se aduna în acel local și setea cu care se arunca asupra gazetelor străine, în dorința ce se deștepta atunci de a se ține în curentul politicii din afară și se văzu o mulțime de persoane de ambele sexe, care alergau să cumpere sau să se aboneze la diferite cărți ce aducea Walbaum”⁴⁹.

După moartea prematură a lui Dinicu la 5 octombrie 1830, copiii săi mai mari Ștefan și Nicolae, copleșiți de datorii, luîndu-se după indicația testamentară a tatălui lor, vind la 21 aprilie 1833 acest palat — Sfatului Administrativ, care deja, era instalat acolo „cu chirie de mai înainte vreme”⁵⁰. Avînd aproximativ 25 de încăperi, palatul adăporea „serviciile administrative centrale ale Țării Românești, aproape tot „guvernul de altădată”⁵¹.

La sfîrșitul anului 1837 sau în primăvara următoare Alexandru Dumitrie Ghica Voievod îi schimbă destinația transformîndu-l în Palatul Domnesc în înțelesul vechi și larg de Curte Domnească. Succint trecînd în revistă, putem spune că același palat a servit lui Gheorghe Dimitrie Bibescu (1842—1848) ca „palat de ținere”. La fel pe timpul lui Știrbei. În sfîrșit, Cuza Vodă aduce simbolul unirii tot în acest palat, unde aveau să se înființeze supt același acoperiș Moldova și Muntenia, la umbra plină de dragoste de țară a lui Dinicu Golescu”⁵². La 1848, palatul este sediul Guvernului provizoriu în care Ștefan Golescu era membru al guvernului și ministrul justiției, Nicolae Golescu — ministru din năuntru și apoi locotenent domnesc, iar A. G. Golescu — secretar al guvernului. La ședințele guvernului participau toți membrii

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Istoria orașului București, vol. I Muzeul de istorie a orașului București, p. 225.

⁴⁹ Emil Virtosu, op. cit., p. XXV.

⁵⁰ Idem, p. XXVIII.

⁵¹ Ibidem.

⁵² Idem, p. XXX.

comitetului revoluționar din care mai făceau parte doi Golești: Radu C. Golescu și Alex. C. Golescu-Albu.

Încurajat de rezultatele excelente pe care le obținuse prima școală mixtă întemeiată la moșia sa din Golești, prin strădaniile unor profesori iluștri ca: Aron Florian și Eliade Rădulescu, Dinicu Golescu, a vrut să înființeze în casele sale de pe Podul Mogoșoaiei o școală, un fel de institut numai pentru fete, dar moartea sa a survenit înainte de transformarea proiectului în faptă.

Nu este locul aici pentru că spațiul și timpul n-o îngăduie, să prezentăm activitatea Goleștilor din generația revoluționarilor și unioniștilor. Ne mulțumim, în consecință, să semnalăm doar câteva lucruri. Atât frații Golești (Ștefan, Nicolae, Radu și Alexandru) copiii lui Dinicu Golescu cât și vărul lor Alexandru G. Golescu zis Negru, fiul lui Iordache au jucat un rol activ în perioada prepașoptistă, pe plan cultural fie în cadrul Societății Filarmonice, fie mai ales a Asociației Literare. Fără îndoială sînt membrii activi ai „Frăției”, care avea un pronunțat caracter politic revoluționar. În primăvara anului 1848 sînt membri ai Comitetului revoluționar. La 17 mai, din cei 14 membri ai Comitetului revoluționar sînt cinci Golești — mai mult de o treime din acest Comitet. În Comisia Executivă era și un Golescu — Alexandru G. Golescu — Negru. În timpul revoluției ei joacă un rol important nu numai prin număr, dar și prin ideile și funcțiile pe care le au. Partea cea mai importantă și cea mai mare a activității lor se desfășoară în primul rînd la București.

O scurtă oprire numai la Nicolae Golescu. Însărcinat cu izbucnirea revoluției în București, bazat pe masele populare care înconjoară Palatul domnesc, el propune domnului să subscrie „Constituția” și-i dictează lista noului guvern. După aceea e dus în triumf de masele populare, cu muzică, la domiciliul său⁵³.

M-am oprit la acest episod pentru că de aici provine, poate, dorința sa de a-și depune candidatura de deputat în orașul București. Bucureștenii îl aleg ca deputat al lor în Adunarea Ad-Hoc a Țării Românești, al cărei vicepreședinte va fi, precum și în Adunarea Națională din 1859, 1861, etc.⁵⁴.

Doctorul Carol Davila, prin căsătoria cu Ana Racoviță, nepoată de fiică a lui Dinicu Golescu și a Zîncăi (căreia după revoluția de la 1848, la intervenția generalului țarist Lüders i s-a refuzat mai întîi revenirea în țară și apoi șederea la București, intră în neamul Goleștilor. După căsătorie Ana Racoviță Davila, preia sarcina de directoare a Azilului înființat de soțul său remarcîndu-se prin priceperea, pasiunea în muncă și mai ales prin dragostea cu care se ocupă de orfane. Această muncă este întreruptă printr-o moarte năprasnică și stupidă⁵⁵.

Fiul lor, Alexandru a rămas celebru atît prin drama sa istorică „Vlaicu Vodă”, cît și prin activitatea ce o depune ca director al Tea-

⁵³ Nicolae Iorga, *Istoria Bucureștilui*, p. 287.

⁵⁴ *Românul*, an IV, nr. 9, 22/3.11.1859 și an V, nr. 93—94, 3—4 aprilie 1861, p. 395.

⁵⁵ Elena general Peticari Davila, *Din viața și corespondența lui Carol Davila*, Buc. 1939, p. 372.

trului Național din București și ca director al propriei companii teatrale.

Vechile case ale Goleștilor, din secolele XVI—XVIII așezate în Mahalaș Goleșcului ce avea în 1718, 86 case⁵⁶, le-a lăsat la 2 februarie 1815 Banu Radu Goleșcu fiului său mai mare Nicolae. De la acesta prin ipotecare ajung la 1819 în mâinile baronului Sachelarie și apoi — mult mai târziu — în stăpânirea Așezămintelor Brîncovenesti. Pe locul vechilor case ale Goleștilor e clădită acum — spunea Emil Vîrtosu în 1937 — Azilul Domnița Bălașa⁵⁷.

Hanul Goleșcului se afla lângă casele boierești și era socotit de Fotino „printre cele șapte mari hanuri fără biserici”.

Frații Golești au avut case pe Podul Mogoșoaii lângă biserica Tabacu pe care la 10 iunie 1861 le-au pus în vânzare „prin mezat”⁵⁸.

Printre ctitorii bucureștene ale Goleștilor cităm: biserica Sf. Nicolae din Șelari pe care „la 8 martie 1750 Anița, fiica răposatului Radu biv vel Spătar Goleșcu o dă mitropolitului Neofit⁵⁹ și biserica Sf. Ioan cel Mare, astăzi refăcută de Constantin Brîncoveanu fiind ctitor pe atunci, probabil prin Leurdeni și Jupan Radu Goleșcu biv vel comis care la parte la cheltuială”⁶⁰.

Dacă, în ceea ce ne privește considerăm numărul străzilor ce poartă numele din acest neam ca satisfăcător, credem totuși că ar fi bine ca pe viitor o stradă din București să poarte numele spătarului Radu Goleșcu și alta pe al lui Alexandru G. Goleșcu-Negru. E păcat de asemenea că numele unei străzi ce se numea Ștefan Goleșcu a dispărut, în timp ce s-a menținut numele străzii ce-l purta o nepoată a sa de soră căsătorită cu Effingham Grant-Zoe.

Și Zoe Grant a fost animată de sentimente umanitare, dar nu se compară cu marele rol jucat de Ștefan Goleșcu, unchiul ei, în istoria modernă a României.

În București există de mult o statuie a lui Carol Davila ridicată în 1903⁶¹ în fața Facultății de medicină, și una a soției sale Ana în fața Azilului Elena Doamna a cărei directoare a fost. De asemenea pe bulevardul Dinicu Goleșcu de unde începe strada Baldovin Pircălab, încă dintre cele două războaie s-a ridicat o statuie lui Dinicu Goleșcu, în care apar și cei patru fii ai săi. După informațiile noastre inedite⁶² acest monument n-a fost inaugurat niciodată. Propun, cu această ocazie, ca în primăvara anului 1972 Comitetul Municipal al Culturii și Educației Socialiste în colaborare cu cel similar al Județului Argeș să facă acest lucru.

⁵⁶ Ionescu-Gion, op. cit., p. 313.

⁵⁷ Emil Vîrtosu, op. cit., p. 318.

⁵⁸ Românul nr. 158, an V. 7/19 iunie 1861, p. 504.

⁵⁹ Ionescu-Gion, op. cit., p. 203.

⁶⁰ Ionescu-Gion, op. cit., p. 196—197.

⁶¹ București — ghid, Editura meridiene, 1963, p. 146.

⁶² Manuscrisul Elenei Perticari Davila din colecția Muzeului Golești.

Les Golești en l'histoire de Bucarest

RÉSUMÉ

L'auteur présente des aspects de la vie de la famille Goleșcou en liaison avec l'histoire de la ville de Bucarest.

Ainsi, on constate que cette ancienne famille roumaine est connue, d'après les documents, dès le XVème. Ses membres jouent un important rôle politique dans l'histoire de la Valachie dès la seconde moitié du XVIIème siècle, quand, par Stroe Leurdeanu, ils se trouvaient à la tête du parti anti-Cantacuzène. Mais la famille Goleșcou s'inscrit surtout dans l'histoire de peuple roumain par Dinicou Goleșcou et Iordache Goleșcou. Par le premier, par la fondation de la première école mixte roumaine, et ses fils qui ont joué un rôle très important pendant la révolution de 1848 ; par le second, par l'oeuvre réalisée comme folkloriste et auteur de satires sociales.

De même, l'article souligne les nombreuses églises et les nombreux établissements fondés à Bucarest par cette ancienne famille roumaine, inspirée d'idées démocratiques et progressistes. C'est pourquoi l'histoire de la ville de Bucarest est, sous maints rapports, étroitement liée, en certains moments, à l'histoire de cette famille.